

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 จำนวน 158 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 จำนวน 17 โรงเรียน รวม 170 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เป็นแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สถานการณ์บริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

2.2 แบบวิเคราะห์เอกสาร

2.3 แบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด

มี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สถานการณ์บริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ วิเคราะห์เอกสาร และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามได้ครบทั้ง 17 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 170 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์

1.1 สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี มีวุฒิระดับปริญญาโท อายุราชการ 11-15 ปี ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ และดำรงตำแหน่งในโรงเรียน 1-5 ปี ส่วนผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี มีวุฒิระดับปริญญาตรี อายุราชการ 11-15 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ และดำรงตำแหน่งในโรงเรียนนี้ 1-5 ปี

1.2 สภาพการบริหารวิชาการ

ผลการวิจัยสรุปจากรายการที่มีผู้ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมา ดังนี้ การวางแผนงานวิชาการ มีผู้รับผิดชอบการวางแผนงานวิชาการ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และคณะกรรมการวิชาการ ข้อมูลที่โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานวิชาการ ได้แก่ นโยบายกรมสามัญศึกษา นโยบายโรงเรียน และสภาพปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียน แผนงานวิชาการ ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนพัฒนาประจำปีของโรงเรียน โครงการในแผนงานวิชาการ ได้แก่ โครงการพัฒนาและสร้างสื่อแต่ละหมวดวิชา โครงการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานทางด้านวิชาการ และโครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การเขียนแผนการสอน ทุกโรงเรียนจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน มีการประสานปฏิทินการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับโรงเรียน ฝ่าย และหมวดวิชา

การบริหารงานวิชาการ มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูในการปฏิบัติงานวิชาการ โดยกำหนดตามเอกสารพรรณนางานและคู่มือครู ทุกโรงเรียนจัดครูเข้าสอนตามวุฒิและวิชาเอก-โท และตามความถนัด ในส่วนของวิธีการจัดตารางสอน จัดตามลักษณะวิชา และจัดตามภาระการสอนของครูรายบุคคล ผู้จัดตารางสอนคือ หมวดวิชาและฝ่ายวิชาการร่วมกันจัดทำ การจัดแผนการเรียน จัดตามความพร้อมของโรงเรียน และตามโครงสร้างของหลักสูตร ความพร้อมของบุคลากรในด้านปฏิบัติการสอนขาดในทุกสาขาวิชา และขาดในสาขาวิชาหลักแต่พอดีในสาขาวิชาอื่น

การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการในด้านการใช้หลักสูตร จัดทำ
 โครงการทางวิชาการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร จัดให้มีเอกสารหลักสูตร ได้แก่ แผน
 การสอน คู่มือครู ให้ครูศึกษาหาความรู้ และมีกรณีศึกษา กำกับติดตามงานหรือโครงการให้เป็นไป
 ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การพัฒนาครูด้านวิชาการ จัดประชุมอบรมสัมมนา มีการนิเทศภายใน
 และศึกษาดูงาน การส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอน นวัตกรรมทางการศึกษาและกิจกรรมมาใช้
 พัฒนาการเรียนการสอน โดยส่งครูไปอบรมเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่ สนับสนุนงบประมาณ
 สร้างสื่อการสอนทุกรูปแบบ และสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น สำหรับจุด
 เน้นในการจัดการสอน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและทักษะกระบวนการ ส่วนการติดตามและ
 ประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกโรงเรียนตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสำรวจ
 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการสอนซ่อมเสริมจัดให้มีตาราง
 สอนซ่อมเสริม และสอนซ่อมเสริมในช่วงเวลาเรียน เกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในหมวดวิชาจัด
 ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการสอน และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาสังเกต
 การสอนของครูและให้คำปรึกษา สำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน มีการ
 จัดทำห้องสมุดให้เป็นแหล่งค้นคว้า ประกวดผลงานนักเรียน และศึกษาดูงานนอกสถานที่ วิธีการ
 จัดกิจกรรมนักเรียนจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร ตามความพร้อมของโรงเรียนด้าน
 บุคลากร สำรวจความสนใจของนักเรียน และประเมินผลการจัดกิจกรรม

การจัดการเรียนการสอน มีการส่งเสริมการผลิตสื่อการสอน โดยจัดสรร
 งบประมาณให้แก่แต่ละหมวดวิชาจัดซื้อ และศึกษารวมผลิต การใช้ และการเก็บรักษาสื่อการเรียน
 การสอนจากแหล่งต่าง ๆ การพัฒนาการจัดทำแผนการสอนมีการส่งครูเข้าอบรมตามที่หน่วยงานใน
 สังกัดจัด จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำแผนการสอนในโรงเรียน และนิเทศการจัดทำแผน
 การสอน ส่วนการจัดให้มีแหล่งความรู้ ทุกโรงเรียนมีห้องสมุด ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ และห้อง
 ปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน มีการ
 ดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลการเรียน มีการติดตาม กำกับ การวัดผลและ
 ประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ รวบรวมระเบียบและแนวปฏิบัติ

เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน ให้ครู-อาจารย์แจ้งผลการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบตามกำหนดเวลา และแจ้งให้ครู-อาจารย์ทราบเกี่ยวกับระเบียบและแนวปฏิบัติการวัดผล และประเมินผลการเรียน สถานงานทะเบียนของโรงเรียนทุกโรงเรียนข้อมูลหลักฐานงานทะเบียนถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และมีการรวบรวมระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานทะเบียน การประเมินผลงานวิชาการ ผู้ประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการวิชาการ และครู-อาจารย์ วิธีการประเมินผลการบริหารงานวิชาการ ใช้การตรวจสอบจากผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน สอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอน และติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษา มีการนำผลการประเมินการบริหารงานไปใช้สำหรับปรับปรุงและพัฒนา งานในปีการศึกษาต่อไป และใช้พิจารณาขอหมายงานพิเศษให้ทำในปีการศึกษาต่อไป

1.3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

ผลการวิจัยสรุปจากรายการที่มีผู้ระบุไว้มากที่สุด และรองลงมา พบว่า ปัญหาการวางแผนงานวิชาการ ได้แก่ ครูบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวางแผนและโครงการต่าง ๆ ขาดการใช้ข้อมูลในการวางแผนงานวิชาการและขาดความร่วมมือจากหมวดวิชาต่าง ๆ ในการวางแผนปรับปรุงงาน ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ครูต้องรับผิดชอบคาบการสอนมาก ครูไม่ตรงสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและจัดแผนการเรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ปัญหาการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ได้แก่ ครูบางส่วนขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาวิธีสอน ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาและส่งเสริมครูด้านวิชาการ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนค้นคว้า มีงบประมาณจำกัดในการส่งเสริมการผลิตสื่อการสอน ครูบางส่วนขาดความรู้และทักษะในการสอนเน้นทักษะกระบวนการ และการจัดครูเข้าสอนไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียนมีปัญหา ได้แก่ ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ ครูบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการวัดผลและประเมินผล และไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ ปัญหาการประเมินผลงานวิชาการ ได้แก่ ไม่ได้นำผลการประเมินการบริหารงานวิชาการไปใช้อย่างจริงจังและประเมินผลการบริหารงานวิชาการไม่สม่ำเสมอ

2. ผลการวิจัยจากเอกสาร

สถานการณ์บริหารงานวิชาการ พบว่า มีเอกสารที่ระบุถึงสถานการณ์บริหารงานวิชาการครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน การประเมินผลงานวิชาการ โดยส่วนใหญ่จะพบสภาพดังกล่าวในสมุดคำสั่งประจำปี

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นปัญหาการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ โดยพบปัญหาในแผนปฏิบัติการประจำปี

3. ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

3.1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิระดับปริญญาตรี ทำหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชา ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนระหว่าง 2-5 ปี

3.2 สถานการณ์บริหารงานวิชาการ ที่สรุปจากรายการที่มีผู้ระบุไว้มากที่สุดและรองลงมา มีดังนี้

การวางแผนงานวิชาการ มีผู้รับผิดชอบการวางแผนงานวิชาการ ได้แก่ คณะกรรมการวิชาการและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โดยมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานของหมวดวิชาให้สอดคล้องกับปฏิทินของโรงเรียน และทำแผนงานปฏิบัติงานของหมวดวิชา

การบริหารงานวิชาการ มีการจัดแผนการเรียน โดยรับนโยบายจากโรงเรียนเพื่อมาจัดแผนการเรียน และเป็นกรรมการพิจารณาแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน จัดตามวุฒิและวิชาเอก-โท และจัดตามความสามารถ วิธีการจัดตารางสอน จัดตามลักษณะวิชา และตามภาระการสอนของครู เป็นรายบุคคล ด้านบุคลากรที่มีจำนวนไม่เพียงพอกับคาบการสอน และมีจำนวนพอคึกับคาบการสอนแต่โรงเรียนมอบหมายให้ทำงานพิเศษมาก

การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ มีการพัฒนาครูด้านวิชาการโดยสนับสนุนให้ครูในหมวดวิชาใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน และส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนมีการสนับสนุนให้ครู

ใช้สื่อประกอบการสอน และสนับสนุนให้จัดการสอนแบบเน้นทักษะกระบวนการ วิธีการจัดสอน
 ซ่อมเสริม มีการจัดตารางสอนซ่อมเสริมและกำหนดให้ครูสอนตามตารางนั้น และสอนเป็นกลุ่ม
 ตามปัญหาด้านการเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน จัดให้มีการประกวดและ
 จัดนิทรรศการทางวิชาการ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 เป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรม และเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงาน ส่วนจัดการนิเทศ
 ภายใน ประชุมปรึกษาหารือในหมวดวิชาเดียวกัน และสังเกตการสอนภายในหมวดวิชาเดียวกัน
 การจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาการจัดทำแผนการสอน โดยส่งครู
 เข้าอบรมตามที่หน่วยงานในสังกัดจัด และจัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนใน
 โรงเรียน มีวิธีการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอน โดยจัดหาสื่อให้เพียงพอกับความ
 ต้องการ และจัดให้มีศูนย์สื่อภายในหมวดวิชา

การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน มีการ
 สร้างและปรับปรุงเครื่องมือในการวัดผลการเรียน โดยจัดทำข้อสอบวัดพื้นฐานความรู้ของนักเรียน
 และจัดทำข้อสอบมาตรฐานแต่ละรายวิชา

การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลการสอนของครู จาก
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และใช้แนวทางของโรงเรียน ส่วนวิธีการประเมินผลการ
 ปฏิบัติงานด้านวิชาการ ประเมินจากผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน และผลการดำเนินงาน
 ตามโครงการในแผนงานวิชาการ มีการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการไปใช้
 ปรับปรุงและพัฒนางานในปีการศึกษาต่อไป และสนับสนุนการทำผลงานวิชาการ

3.3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยสรุปจากรายการที่มีผู้ระบุไว้
 มากที่สุด และรองลงมา มีดังนี้

ปัญหาการวางแผนงานวิชาการ ได้แก่ ขาดการใช้ข้อมูลในการวางแผน
 ในหมวดวิชา และครูในหมวดวิชาบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผน ปัญหาการ
 บริหารงานวิชาการ ได้แก่ ครูมีคาบการสอนเกินเกณฑ์ที่กรมกำหนด ครูมีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับ
 จำนวนนักเรียน ครูมีสาขาวิชาเอกหรือโทไม่ตรงตามที่โรงเรียนต้องการ การจัดแผนการเรียน
 ไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และอาคารสถานที่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ปัญหา

การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ได้แก่ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ครูมีภาระงานมากเกินไปจึงไม่มีเวลาพัฒนางานวิชาการ ห้องสมุดขาดหนังสือและสิ่งทีเื้อต่อการพัฒนางานวิชาการของครู และครูบางส่วนไม่นำผลการนิเทศไปปรับปรุงการเรียนการสอน ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ งบประมาณในการส่งเสริมการผลิตสื่อการสอนมีจำกัด ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนค้นคว้า และมีครูบางส่วนขาดความรู้และทักษะในการสอน เช่น ทักษะกระบวนการ ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการเรียน ได้แก่ ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ ไม่นำผลการประเมินไปใช้และครูบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดผลและประเมินผล ปัญหาการประเมินผลงานวิชาการ ได้แก่ โรงเรียนไม่ได้นำผลประเมินการบริหารงานวิชาการไปใช้ออย่างจริงจัง และโรงเรียนไม่มีวิธีการประเมินผลการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สถานการณ์การบริหารงานวิชาการ

1.1 การวางแผนงานวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า ในการวางแผนงานวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการได้เหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการวิชาการ และหัวหน้างานแผนงานและสารสนเทศมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับที่ กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 58) กล่าวไว้ว่า ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมเกี่ยวกับการวางแผนงานทางวิชาการของโรงเรียน เช่น ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสายวิชาและครูผู้สอน เพื่อแผนงานจะได้เป็นแผนที่มีความคิดกว้างขวาง ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ให้บุคลากรในหน่วยงานย่อยมีส่วนร่วมในการวางแผนในการทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ย่อมจะทำให้ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามแผนมากยิ่งขึ้น และจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน

นอกจากนี้ในการวางแผนงานวิชาการ ส่วนใหญ่ยังจัดให้มีโครงการในแผนงานวิชาการ จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการ และมีการประสานปฏิบัติการปฏิบัติงานในระดับโรงเรียนและระดับฝ่ายเป็นลายลักษณ์อักษร มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ได้ปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (ม.ป.ป. : 9) ที่ระบุไว้ในหนังสือขอข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการวางแผนงานวิชาการนั้น ผู้บริหารควรบริหารงานวิชาการ เป็นหมวดวิชารวบรวมและจัดทำระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ และประชาสัมพันธ์ให้ครูและนักเรียน ผู้ปกครองทราบ จัดทำเอกสารคู่มือครู คู่มือนักเรียน เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จัดทำแผนงาน โครงการวิชาการและปฏิบัติการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารหรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนงานวิชาการ ถ้าไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการวางแผนและการบริหาร ก็ไม่สามารถจัดทำแผนงานที่เกื้อหนุนระบบการบริหารงานให้เกิดผลดีขึ้นใช้ในโรงเรียนได้

1.2 การบริหารงานวิชาการ

จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่จัดแผนภูมิบริหารงานวิชาการเหมือนกัน ทุกโรงเรียนจัดงานหลักไว้ตรงกัน คือ งานหมวดวิชา งานวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน งานแผนงานและสารสนเทศ และงานพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งสายงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ กนก จันทร์ขจร (2533 : 339) ได้เสนอไว้ในหนังสือ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาว่า ประกอบด้วยงานหลัก คือ งานสำนักงานวิชาการ งานพัฒนาการสอนและสื่อ งานหมวดวิชา แผนงานและสารสนเทศ งานทะเบียน งานวัดผล ประเมินผล งานโสตทัศนศึกษา งานวางแผนและติดตามผล ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดสายงานวิชาการอย่างเหมาะสมนั้น จะมีส่วนช่วยให้การบริหารงานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลดีต่อโรงเรียนและนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

เรื่องการจัดแผนการเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแผนการเรียนโดยคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาเจอ โกสโซ (2537:154) ว่าในการจัดรายวิชาหรือแผนการเรียนโรงเรียนคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน

ความต้องการของนักเรียนและความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดแผนการเรียนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านโครงสร้างหลักสูตรความพร้อมของโรงเรียนในเรื่องบุคลากร อุปกรณ์ สื่อ และอาคารสถานที่ ความต้องการของนักเรียน ความต้องการของผู้ปกครองและความต้องการของท้องถิ่น

ในเรื่องสภาพความพร้อมของบุคลากรในด้านปฏิบัติการสอน จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดในทศสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2533:227) ชัยวัฒน์ เจียมสุขสัจจิตต์ (2537:133) และประสน ชารินวัฒน์ (2539:141) ว่าโรงเรียนมีบุคลากรขาดแคลนครู ไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวุฒิและประสบการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาการขาดแคลนครูเป็นปัญหาระดับชาติที่กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งดำเนินการแก้ไขโดยการวิเคราะห์ปัญหา นิยามวางแผนในด้านการผลิตและการใช้ครูให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการแก้ปัญหาและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในส่วนของโรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการแก้ปัญหาโดยยึดหลักพึ่งตนเอง ดังข้อเสนอแนะที่กรมสามัญศึกษา (2526 : 11-16) ระบุไว้ในหนังสือคู่มือการบริหารการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย นพศักราช 2524 สรุปได้ว่า ในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน เรื่องครูขาดบางหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา โรงเรียนอาจพิจารณาวิชาโทของครูในหมวดวิชาอื่น หรือพิจารณาข้อมูลจากความถนัด ความสามารถพิเศษ หรืออาจจะแก้ปัญหาโดยการพัฒนาบุคลากรด้วยการนิเทศภายใน การประชุมปฏิบัติการการอบรมสัมมนาและการศึกษาต่อ เป็นต้น และนอกจากนี้โรงเรียนควรแก้ปัญหา โดยการจัดเตรียมครูให้สามารถสอนได้หลายวิชา จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยฝ่ายปฏิบัติการ จัดคาบเรียนให้ตรงกันหรืออาจจัดบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน และจัดให้มีการจ้างครูสอน

1.3 การพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า ในการส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอน นวัตกรรมทางการศึกษาและกิจกรรมแบบต่าง ๆ มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งครูไปอบรมเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศจิพร พจนายน (2536: 182) ว่าโรงเรียนและหน่วยงานอื่นมีการกำหนดโครงการพัฒนาบุคลากรไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาและกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาครูด้านวิชาการส่วนใหญ่ ได้แก่ การส่งครูเข้ารับการอบรม

ศึกษาดูงาน ประชุมสัมมนา และสอดคล้องกับ มาเจอ โกล์โซ (2537: 161) ที่สรุปผลการวิจัยว่า โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมปฏิบัติการ ผู้วิจัยเห็นว่าบุคลากรเป็นหัวใจของการดำเนินงานทุกอย่าง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารวิชาการจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและรับผิดชอบภารกิจของครูให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ในเรื่องจุดเน้นในการจัดการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปรียานร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 76) การจัดระบบการเรียนการสอนตามแนวเทคโนโลยีใหม่ เป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสามารถและสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิมพันธ์ เตชะคุปต์และคณะ (2539: 108) ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกผู้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนมีวิธีการดำเนินการที่ดีที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะความฉลาด นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

2.1 ปัญหาการวางแผนงานวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีบุคลากรบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและโครงการต่าง ๆ และขาดการใช้ข้อมูลในการวางแผนงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสน ชารินทร์วัฒน์ (2539 : 136) ที่ว่าบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผน ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหานี้ ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพราะหากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนแล้ว อาจจะทำให้มีผลกระทบต่อการบริหารได้ แนวทางแก้ปัญหาคือ ควรจัดระบบการวางแผนและมอบหมายงานให้ชัดเจน

ให้ความรู้โดยฝึกอบรมประชุมปฏิบัติการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการบริหาร กำหนดนโยบาย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวความคิดของ แมสซีและดักลาส (Masie and Douglas, 1981) อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535: 124-125) ดังนี้ คือ กำหนดเป้าหมายการทำงานของสถานศึกษา มีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของการกำหนด การค้นหาโอกาสและการพิจารณาถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น การมีข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ การแปลโอกาสเป็นแนวทางในการปฏิบัติ การเลือกแนวทางที่ดีที่สุด แบ่งงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ และตรวจสอบประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน

2.2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาครูต้องรับผิดชอบคาบการสอนมาก และไม่ตรงกับสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศจิจร พจนายน (2536: 193) ว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบในด้านการจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่คือ ไม่มีครูสอนในบางวิชา โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากจำนวนครูไม่เพียงพอกับชั้นเรียน ครูบางคนมีความสามารถไม่ตรงกับวิชาที่สอน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2533: 227) ชชาติ สกลบุญมา (2533: 187) ชัยวัฒน์ เจริมสุขลจจิตต์ (2537: 133) และ ประสพ ชารินวัฒน์ (2539: 141) ว่า โรงเรียนขาดบุคลากรไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวุฒิและประสบการณ์ ตรงตามความต้องการของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาครูต้องรับผิดชอบคาบการสอนมากสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนครู หรือในบางโรงเรียนที่มีจำนวนครูปอดีกับจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์กรมสามัญศึกษากำหนดนั้น ก็อาจจะมีสาขาวิชาเอก-โท ไม่ตรงกับที่โรงเรียนต้องการ ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติที่กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายในการแก้ปัญหาให้ชัดเจนในด้านการผลิตและการใช้ครูกรมสามัญศึกษาควรมีมาตรการและแนวปฏิบัติในการเกลี่ยครูในแต่ละโรงเรียนให้มีความเสมอภาคหรือใกล้เคียงกัน สามัญศึกษาจังหวัดควรมีแนวปฏิบัติในการพิจารณาการย้ายของครูอย่างถูกต้องเหมาะสม โรงเรียนมีความจำเป็นต้องแก้ปัญหาโดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ซึ่งอาจจะใช้หลายวิธีดังข้อเสนอแนะที่กรมสามัญศึกษา (2526 : 11-16) เสนอไว้ในหนังสือคู่มือการบริหารการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช 2524 สรุปได้ว่า ในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ในเรื่องครูขาดบางหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา โรงเรียนอาจพิจารณาวิชาโทของครูในหมวดวิชาอื่น หรือพิจารณาจากความถนัด ความสามารถพิเศษหรือประสบการณ์หรืออาจจะแก้ปัญหาโดยการพัฒนาบุคลากร ด้วยการนิเทศภายใน การประชุมปฏิบัติการ การอบรมสัมมนา การทัศนศึกษา และการศึกษาต่อ นอกจากนี้โรงเรียนควรแก้ปัญหา โดยการจัดเตรียมครูให้มีความสามารถสอนได้หลายวิชา จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอน ช่วยฝ่ายปฏิบัติการ จัดคาบเรียนให้ตรงกัน หรืออาจจัดบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน และจัดให้มีการจ้างครูสอน

นอกจากนี้ในเรื่องอาคารสถานที่จากผลการวิจัยพบว่า อาคารสถานที่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศจจิพร พจนานอน (2536: 199) ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาอาคารสถานที่ไม่เพียงพอนี้ นับว่าเป็นปัญหาสำคัญของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยทั่วไปการแก้ไขในระดับกรมสามัญศึกษาควรจัดสรรอาคารเรียนให้ตามความจำเป็น และในระดับโรงเรียนควรใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ โดยสำรวจแหล่งทรัพยากร วิชาการ สถานที่ประกอบการในท้องถิ่นอย่างจริงจัง และประสานสัมพันธ์กับแหล่งทรัพยากรนั้น เพื่อขอความร่วมมือในการใช้สถานที่ อุปกรณ์หรือวิทยากร

ในด้านการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าจัดแผนการเรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวดำเนินการจุดหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรมวิชาการ (2533: 5) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรมวิชาการ (2533: 4) ที่กล่าวไว้ว่า เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้ คือ จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัดและความสนใจ ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาการจัดแผนการเรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนนี้เป็นปัญหาสำคัญที่กรมสามัญศึกษาควรจะได้พิจารณาจัดสรรในเรื่อง บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้โรงเรียนตามความจำเป็น เนื่องจากสิ่งดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้โรงเรียนแก้ปัญหาดังกล่าวได้ โรงเรียนควรมีการสำรวจท้องถิ่น ระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น

2.3 ปัญหาการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาครูบางส่วนขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาวิธีการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสพ ชาริณวัฒน์ (2539:146) ที่กล่าวถึงว่าการพัฒนาครูด้านวิชาการยังมีปัญหาสำคัญ คือ ครูไม่สนใจหรือไม่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ทั้งทางด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ รวมทั้งการเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงตนเองอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตามเจตนารมณ์ ของการจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อภรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 6-8) ว่าผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารทั้ง 4 ฝ่าย ควรต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเข้าใจหลักสูตร หาวิธีการที่จะกระตุ้นให้ครูอาจารย์ทุกคนจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีแนวทางหรือมาตรการการควบคุมดูแลและนิเทศอย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ครูขาดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ และขาดการสนับสนุนงบประมาณให้ครูใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชชาติ สกลบุญมา (2533:182) ว่า โรงเรียนไม่สามารถให้ครูนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ หรือนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาได้เต็มที่ ผู้วิจัยเห็นว่า กรมสามัญศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดควรได้จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนตามความจำเป็นในส่วนโรงเรียนควรมีการระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น

ในส่วนการจัดการนิเทศ ผลการวิจัยพบว่า ครูบางส่วนไม่นำผลการนิเทศไปปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนิเทศกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519 (2519: 3-4) กล่าวถึงความมุ่งหมายของงานนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ คือ 1) เพื่อให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตรและให้ได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 2) เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา ทำให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษานักเรียน 3) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น 4) เพื่อ

รักษานิยามส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ 5) เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัด กระทรวงและสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การยูเนสโก (2524: 4-15) กล่าวถึง ความมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ เพื่อช่วยให้ครูได้มองเห็นปัญหาและความต้องการของเยาวชน รวมทั้งการจัดสนองความต้องการของเยาวชน ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาอันพึงจะมีต่อเยาวชนด้วย เพื่อช่วยนิยามมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของครูแต่ละคน และช่วยปรับปรุงส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ และเพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการสอน ผู้วิจัยเห็นว่า การนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในสภาพปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งนวัตกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาคอนกรีตการศึกษา

2.4 ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาโรงเรียนมีงบประมาณจำกัดในการส่งเสริมการผลิตสื่อการสอน ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ชาตรี สกลนุญา (2533: 181) และ ศจิพร พจนานอน (2536: 197) ว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบคือ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2535) ที่สรุปได้ว่า ปัญหาการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดงบประมาณ ซึ่งแก้ไขโดยครูผลิตเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่นเท่าที่พอจะหาได้ จะเห็นได้ว่า ปัญหาการขาดสื่อการเรียนการสอนเนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอเป็นปัญหาสำคัญที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบ สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหานอกจากที่โรงเรียนได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ ก็คือการขอความร่วมมือจากชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ครูบางส่วนขาดความรู้ และทักษะในการสอน เน้นทักษะกระบวนการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการจุดมุ่งหมายของคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรมวิชาการ (2533: 1) และคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) กรมวิชาการ (2533: 1) ที่กล่าวไว้ว่าโรงเรียนต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาสังคมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นครูจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน จากการสอนที่เน้นความรู้ด้านเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ให้เป็นการสอนโดยผสมผสานการใช้ความรู้กับการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ครูจะต้องใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนและเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการเข้าสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการย่อยข้อมูล กระบวนการจัดการ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเสนอรายงาน เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบเน้นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติและฝึกแก้ปัญหา เป็นการสอนที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ครูต้องปรับวิธีการสอนจากวิธีการบอกให้นักเรียนท่องจำ มาเป็นวิธีการหาความรู้ด้วยความคิด การค้นคว้า การแก้ปัญหา การอภิปราย และการสรุปแนวคิด จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการสอนที่ดีของครูเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมอบรม สัมมนาในเรื่องครูกับการพัฒนาการวิธีการสอนในยุคโลกาภิวัตน์ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.5 ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาโรงเรียนบางแห่งไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ และครูบางส่วนไม่มีความเข้าใจในเรื่องการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาติรี สกลนุญา (2533: 187) และชัยวัฒน์ เจียมสุขสุจิตต์ (2537: 144) ว่าโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำธนาคารข้อสอบขึ้นในโรงเรียนได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า (2534 : 228) ประसार กุติ (2536:

203) และประสพ ชารินวัฒน์ (2539 : 148) ว่าโรงเรียนชาตบุคลากรที่จะให้ความรู้แก่ครูบาอาจารย์ในด้านเทคนิคการวัดผลและการประเมินผล การวิเคราะห์ข้อสอบ และการสร้างข้อสอบที่มีมาตรฐาน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรมีการจัดการประชุมปฏิบัติการ โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานอื่น เช่น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง มาประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้องแก่บุคลากรในโรงเรียนให้เข้าใจตรงกัน และฝึกทักษะการออกข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ ทั้งนี้โรงเรียนควรกำหนดเป็นนโยบาย ให้ชัดเจนว่าจะให้ครูจัดทำข้อสอบมาตรฐานไว้ใช้ในโรงเรียน และผู้บริหารควรมีการติดตามอย่างจริงจัง

2.6 ปัญหาการประเมินผลงานวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาไม่ได้ นำผลการประเมินผลงานวิชาการไปใช้อย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชชาติ สกลนุญา (2533: 183) ว่าโรงเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานทางวิชาการและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงงานได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการในขั้นนี้ถือได้ว่า เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวางแผนงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวางแผนทั่วไป ที่จะต้องมีขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน และขั้นประเมินผลงาน (กนก จันทร์ขจร, 2533: 309) เมื่อดำเนินการครบทุกขั้นตอนแล้ว โรงเรียนควรนำผลจากการประเมินที่ถูกต้องมาแจ้งให้บุคลากรในโรงเรียนทราบ และหาแนวทางนำมาปรับปรุงงาน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการหาวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งจะ使得ทุกคนยอมรับและพึงพอใจ จะทำให้เกิดความสามัคคี เป็นผลให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วง เป็น การสร้างขวัญ กำลังใจให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

ควรเร่งดำเนินการแก้ไข วิเคราะห์ปัญหา พิจารณาวางแผนในด้านการผลิตการใช้ครูให้สอดคล้องกับความจำเป็นของหน่วยงานและสถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา

1. ควรมีมาตรการและแนวปฏิบัติในการเคลื่อนย้ายครูในแต่ละโรงเรียนให้มีความเสมอภาคหรือใกล้เคียงกัน
2. ควรจัดสรรอาคารเรียน บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้โรงเรียนอย่างเหมาะสม
3. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532 ใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน โดยการประชุม อบรม สัมมนา อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
2. ควรมีการจัดการฝึกอบรมปฏิบัติการโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานอื่น เช่น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง
3. ควรมีการระดมทรัพย์สินจากท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรมีการวิจัย สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 และเขตการศึกษาอื่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย